

چارشانبه — ۱۵ حزیران

جلد : ۸

دردنجی سنه — نومرو ۸۸

اداره خانه :

باب عالی جاده سنده اقدام
یوردی پاننده کی بناده
خصوصی دائره

صاحب و مدیری
محمد مسیح

مجله علمی

آبونه شرائطی : سنه لکی ۲۵۰ ،
آلتی آیانی ۱۲۵ ، فوق العاده
نسخه لرایچون ۵۰۰ و ۳۰۰
غروشدر .

مجموعه من هیئت جبه طبعی تنسید
ایدله یین اثر لر اعاده ایدلمز

هر آیلک برنجی و ادبه بشنجی کونلری هیقفار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، حرفتی مجموعه در .

فكرت قونفرانسى مناسبتېد

۲۶ نایس ۹۲۷ تاریخچه مرحوم
فكرته داتر تورك اوجاننده ویردېكم
قونفرانس اپی كورولتوی موجب اولدی .
بومناسبتله غزتهلردن بعضیلری دوغوردن
دوغرویه بكا ، بر قسیده فكرمه هجوم
ایندیلر . هجوملری بكا توجیه ایدنه نره
جواب ویرمك تئزلر . بوملكنده شخص
ایله فكری یكدیكردن آیرامالارلك حالا
موجود اولدیغی كوردېكه متأثر اولماق
قابل اولیور . بوندن بر قاج سنه اول
« تورك تاریخچى » عنوانی اثری حفته
آقام غزتهلرینك برنده یازدیغ ایكى مقالهیه
رضا نور بكده عین طرزه مقابله
بولوغش ، مقالهلمدهكى مطالعهلرله علاقه دار
اولقصرین ، یالكنز شخصله مشغول
اولشیدی . دها اول « دركاه » و « یكى
مجموعه » انتشار ایدنه كن عزیز و قیلى
آرقاداشم فوزی لطیفه قارشى آنان وضعی ،
نهایت شو صوك كونرده دار لغزون حقوق
تاریخى مدرسى یوسف ضیا بكك ، بوبوك
تورك عالمی استاد كوبریل زاده فؤاد بكك
اعتراضلری اوكنده اختیار ایستدیكی طور
وحرکتی درخاطر ایدنه رك ، نقطه نظر
اختلافلرینك مناقشه سنده تبیت ایدیلیمى
ایجاب ایدنه اصول وقاعده لرك بزه هنوز
طخنامش ، آكلایشلماش اولدیننه حكم
ایتمك ضرورتی حاصل اولور . مدنیت ،
اوپوروپ قالدیش ، شیوب ایجیش ، كروب
اكه نیش مسئله سی دكل ، ذهنیت و محاكه
مسأله سیدر . كندی دوشوندىكى شكلده
دوشونمئلرك یازدقارینه ، سوله دكلریته
تحمل ایدمه یه جك قادر محدود اولانلر ،
مدنى كسوه ایچنده یاشامالریته رغما ، مدنى
اولامالارلر مدنیك مناسنى ادراك واحاطه
ایدمه نلردن .

بكا دكل ، فكرلر مه هجوم ایدنلره
كلنجه : بونلر خاصه بر نقطه ده ، فكرتك
ملیتور اولوب اولمادنی نقطه سنده
دورویورلر . قونفرانسه ساده فكرتك

« تاغور » دن

تریبه قوش بر قسیده یاشاردی ، یابانی
قوش اورمانده .
كونك برنده بر لرلری كوردیلر ؛ بر تصادف
دكلیدی ، مقدرات ایدی .
سربست قوش : « كل سوكلیم ، دیبه اونه كنى
چاغردی ، كل اورمانه دوشرو اوچالم . »
قسده كى قوش اونه ك جواب ویردی : « سن
كل ، كلده قسده یاشالم . »
سربست قوش : « قس ایچنده قانادی
آچالم . »
قسده كى قوش : « بولولرده بن نره
استناد ایدرم ؟ »

سربست قوش دیدیك : « سن بن جان
بولاداشمك . كل بخله برابر قیرلك توركیلری
سوله ! »
قسده كى قوش جواب ویردی : « اوپلور
یانه ، سكا عالمك لسانى اوكره تم . »
اورمان قوشی : « آخ خایر خایر ، تورك
دیديك او قومه اوكره نیلیر . »
تریبه قوش : « هیات ! بن دقیرلكه هواسنى
بیلمورم ؛ هیچ دونام . »

بر لرلری حسیرله ، حرارتله سوبورلر ،
لاكن هیچ بر زمان قاناد فائده اوجامالر .
قسك چوبولری آراسندن باقیشوب آكلاشق
ایسته بورلر ؛ ممكن دكل .
قانادلى ایله چیرپنوب دووونوبوزلر :
« یاقین كل ، یاقین كل ، سوكلیم ! »
سربست قوش : « خایر ، دیور ، بن
قابلی قایلردن قورقارم . »
قسده كى قوش : « اواء ، قانادلم جانسز
وقوتسزدر . »

* ولاړا *

۸۶ نجلې نسخه مرك (۱۳۸۶) نجلې صفحه سی
برنجی ستونده ایکنجی سطرده كى « برلشن
بوك بوتارنجی بلدهیه » جلہی . « برلشن اوچ
بوك صوك بوتارنجی بلدهیه » شكندله ولج ؛
دردنجی سطرده كى « نه اسلاف » دن صوكرا
« برشی » كهلری علاوه ایدیله جك ؛ عینی صفحه
اوچنجی ستون - ۱۰ نجلې سطرده كى (صرغ) ك
یرنه [(صرغ) نای] و (صفحه ۱۳۸۷ ،
برنجی ستون برنجی سطرده كى (لوللی بورغاس)
(قللی بورغاس) و اوچنجی سطرده كى (لوللی)
(قللی) ؛ و صفحه ۱۳۸۸ برنجی ستون یشینجی
سطرده كى (كلیسی) (كلیسی) اوله جق
وعینی صفحه ده كى حاشیه لره [مع هذا آله ایچى
كولیرنك جلہی نوركل طرفدن تأسیس
اولونشیلردن] جلہی علاوه ایدیله جك وعینی
صفحه كى اوچنجی ستونده ۱۳ نجلې سطرده كى
(قللی یاشا — قاسم یاشا) اوله جقدر ، تصحیلری
رجا اولور .

براسكى تورك يوردندن چيقاق ايرادن كين
بركونور اولاليدر .

يودورده كى ثورنكل (نيرزده ماوى جالع)
چنى ايشچيلكنه پك ياقيندن بكزدرلر . فقط
اوزمانده ايرانده كورولن چينيلرك هانكى شهرلرده
يايلدينى ايشاحه محتاجدر .
شوقادرك آتادولو سلجوقلر ينده چالشان
اوستالاردن ايرانده طوس شهر يده چنى آتله
اوجاقلى اولدىنى قارلقده دكلير . خصوصيه
قويه دهده بونوع چنى ايشچيلكنى تعليم ايدور
يرلى اوستالر و آتلهلر اولماي ايجاب ايدور .
بوفكر اودورده قويه ده شيشه مختلف نقاشلره
ثابتدر . حتى قره مان اوغللارى تاريخده قويه ده
طوغله اعمال ايدليكته داتر قيدلر وادر .
اسكى تورك كونتورى سلجوقلرده قره مان ،
نيكده ، قيصرى ، سيواس ، بوقت ، آماسيه ،
آقره ، آقشهر . . . كى كوچوك آسيا شهرلردن
ماعدا شرق ده ارضروم ، وان ، ديار بكر وسوريه ده
حلب ، شام شهرلرى خصوصى رنگارلر يدهدى .
بوشهرلرده كى معمارى ثورنكلر تزييناتى ايچين
بعضيلر يده چنى آتلهلرلى اولماسته احوال و برملر .
عثمانلر زمانده چنى آتلهلرلى بروسه ، ازينق ،
كوناويه ، ادرنه ، ديتوقه ، چولو ، استانبول
كچى شهرلرده بولونور .
فصللى تاريخلرده كوزوكن بو شهرلردن
بعضيلر يده كى چنى اعمال ايدليك كى ديكردن ده طباق
وصراحيلى يايلمقه ايدى . مهندس (وبلده) [۱]
ايله (اكساندر ره بوند) [۲] كتابلار ينده
ازينق شهر يده كى چنى حياتى ۱۴ نجلې عصر دن
قيد ايدهرلر .

چلى زاده مصطفى آغاك ۱۷۲۴ - ۲۵
تاريخده كوناويه ده وسراي چينيلرى ايچين
استانبول جوازنده تكفور سراينده بر چينى
فابريكه مى آچديغى (اكساندر ره بوند)
يازمقه ددر . بروسه ده چنى ايشچيلكنه استانبول
ايدلرلى ايچين كوناويه ده يايلان چينيلرده تطبيق
ايدلديكنى پروفيسور (شارفوكل) [۳] سوله بور .
آوروبالى متيعلر تورك چينيلرينه داتر ديققره صوك
زمانلره قادارتك برايشچيلك نوززدن دوام ايتشيلردر .
حالبوكه جدى آراشيدرمالر سلجوق وعثمانلى
چينيلر يده كى بولارك عددجى اوچه چيقارمقه ددر .
بو ايشچيلك بر بريدن آيبد اولوناييله جك
وصفله شونلردن :

- ۱ — فاغا چنى ايشچيلكى
- ۲ — دوز چنى ايشچيلكى
- ۳ — كسه چنى ايشچيلكى

بونلر تورك ايلي حدودلى ايجريسندنه
بوچه لدن معمارى آترلر تعقيب ايدجكز .

شهاب الدين

[۱] Brussa : seine Entwicklungstutten turkischer Architektur in kleinasien unter den ersten Osmanen . S. 5.

[۲] Alturkische keramik in kleinasien und konstantinopel . S. 24.

[۳] Ueber turkische Fayence kunst . S. 1-5.

یکي نشریات

یکي نورکستانه . — آید بر دفعه نشر

اولونی اوزره قوجا اوغلی عیان بك طرفندن تأسيس ايديلن « يكي تورکستان » مجموعه سنك اداره خاخره كونده ريلن ايلك صايسی دها زياده سياسي بر چشني حاويدر . نورکستان خاوجنده شايان تورکاري شوياراك ، ملي غايك تحفته چالشمق اوزره تورکستان خاوجنه چقان توركارك مقصدلرني اضاخ ايله مك آرزوسيله نشر اولونان مجموعه نك ايلك مقاله سنده تورکستان مسأله سنه تاس ايديلرك بوساله اطرافنده اوزون بويو تفصيلات وركلدهدر . سوويت حكومتك توركستانده تطبق ايديكي ملت سياستك نظري و عملی جهتلرني كوسترن ايكنچي مقادن صوكرا قازاقستان ، اوزبكستان احوال بش آني صيغه ايچنده تلخيصاً آكلاندهده . بويجه نلر متعاباً بزجه لك مهم قسم ، مجموعه نك ادبي و علمي قسمي كلدهدر . ادبي و علمي قسمده لخاصه دقي جلب ايدهن يازي اجد زكي وليدي نك « شيان خانك » شعرلرني متدائر مقاله سيدر . اجد ذكي وليدي بك اول شيبان خان حقدده تاريخي معلومات اعطا ايكدن صوكرا موي ايلك شعرلرني تحليل ايكندهدر . شيبان خاني سياسي و جرحي خدمتلرني اعتباريله بوكك برموقده كوردهن محررك بومقاله سي حقيقه قيمتي ، حقيقه مطالعه و تدقيقه شاياندر . « توركستانده تورك ادبياتك مفكورو و تحوللرني بر نظر » عواشي طاشيبان قوجا اوغلي عيان نك مقاله سنه كلجه ، بومقاله ده بوكك بر ادبياتك آتجاج مفكوره صاحبي مللر طرفندن خلق اولوبايكچي ، مفكوره سز ادبياتك روحسز جسدن فرق اولامه يني درميان اولونقده ، محرر بو واديده قلم يورونه نك نهايت توركستانده ايلوم موجود ادبي جريان حقددهده معلومات و برركدن صوكرا تورك ادبياتك ياقنده تورکستان توركارينك تعقيب ايديكي غايك تحفته خدمت ايده جكندن اميد وار كورونكدهدر ، جدي بر سيايه مالك و خيرلي بر مقصده صاحب اولان « يكي تورکستان » مجموعه سنك موقبته دعا ايدهدر .

شاعر اعظم . — استاد عبدالحق حامد بك

نامه اضافه زكريا رضا بك طرفندن نشر اولونان بو كوچوك كتاب ، بوكك داهيتك اثرلرني فارشيسنده ، صابنك حسن ايديكي درين پرستش آرزوسنك بلنغ بر افاده سيدر . زكريا رضا بك عبدالحق حامدي پييل ايچون اثرني يازاركن بوئون قوي صرف ايكدن چيكنه مش ، بو صورته او امثال سز شاهقه يني تعزير امله منظم بر آيده قورقم ايسته مشدر . بوكك شاعر ك يكي نسل اوزرديكي تائير و حا كيتي كوسترمه يني اعتباريله « شاعر اعظم » بزجه چوق معني دار و ذفته شايان بر آرور .

حاكم اولما مشدر . قونفرانسدن مقصد ، فكرته دائر تام بر فكر حصواني تاميندن عبارتدر . قونفرانك عينا نشری قابل اولسايدی ، بعض غزله ترك سوزلرني تحريف ايدهرك يادقلى مغالطه ميدانه چيقاق ، حقيقت قمايله آكلاشلا حقدی .

ئولومنك اوزرندن ييلار نكيس اولما سنه رغماً فكرت هنوز جدي و علمي بر شكلده تدقيق ايديش ، شعرينك ، صنعتك ماهيت و قيمتلرني تعيين اولونمش ؛ جانبك هر كوشمي آجيلمش ديكلدر . بوني بايق ادبيات تاريخ مزله مشغول اولانرك ؛ ايلك ايلك وظيفه سي اولما يني حالدده ، مدني به قادار فكرت حقدده لهادرلر قصبده ترتيب ايتمكدن ، عايدلرلر ده هجويه تنظيم ايله مكدن باشقا هيچ بره مرغت كوسترمه مشدر . بو اعتبار ايله ادبيات زده يكي بر دور آجان بو قيمتي صنعتكاره دائر بر تدقيق تجربه سي باقمده محذور اولما سز كدر .

فكرتك اثرلرني سله رجه تتبع ايتم . كوچوك ياشمده ايلك ادبي ذوق اولوندن آلم ، ساده بوييله يني فكرته قارشى حرم سز لكه سوف ايمه مك ايچون كافيدر . ياكيز بن هر سيني بر حسن مسأله سي باقمده معناكور ميورم ، فكرتي و اثرلرني هر كس كي ، حتى هر كدن فضله بن ده سوه رم . فقط بويجه يني حيات و صنعتي حقدده حساسيه تابع اولميرق آفاقي بر تدقيق باقمق دن منع ايده من . دوشونديكي يني حقيقت بيلوب ايئانديغ شيلرني افاده حالده نثيت و تكرار ايمه نكده بر جرم تشكيل ايده جكني هيچ ظن ايتيورم . شو سطرلر بومناسبتله فكرلر يمه هجوم ايده نره ايلك و صوك جوايدر .

محمد خال

۲۸ مايس ۹۲۷

مليتيرور اولوب اولما يني موضوع بحث ايديله مش . باليكس شاعر ك معنوي هويي نثيته چالديليركن بوجه نده تاس اولونمشدر . سويله مك احتياج اولما قله برابر خاطر لانا لكه ، هر موضوع بر كدر ، بناء عليه فكرت تدقيق ايدياركن ، اونك شعري ، صنعتي كي ، حياتي ، اخلاق و سجييه يني ، حاصلی هر طرفي بوئون تفريغيله كوزن كچيرمك لازمدر . قونفرانده فكرتي بول بر ايدينيق ايچنده ، وضوحه كوسترمه بيلمك ثابيه سيله اولاه كنديسنه تقد ايدهن تورك ادبياتنه دائر كوچوك بر خلاصه بيلميش ، يعنى شاعر ك ، مفرد و مجرد اولارق دكل ، زمان و مكانيه ، يتشديكي دور ، ياشاديني محيطلر ليكده مطالعه سنه تشب اولونمشدر ، بوئدن صوكرا ، فكرتك حياتي ، اثرلر ، شعري ، صنعتي ، اخلاق و سجييه سي ، دين و ملت حقدده كي نقطه نظري اوزرنده توقف ايديش ، بولر بر روطلي يني طرفلقله تتبع ايديشدر . مثلا اوتد نبري عايدده برويقه اولارق قولالايان « تاريخ قديم » منظومه سنه استناداً فكرتي اهام اتمك جائز اولما يني ، هر حومك بو منظوم يني هر هانكي بجزا ان بر زمينده يازمش اولما يه جكي سويله مشدر . بو صورته « تاريخ قديم » منظومه سيله ساعري شيمدي به قادار مؤاخذه ايده نرك تشكيل ايديكي صفك خاوجنه چيقما سي ، قونفرانده فكرتك يقادار آفاقي بر طرزده محاكه ايديليكي كوستر ظن ايده رم .

فكرتك ، مليتيرور اولوب اولما يني مجنده ايسه ، مثبت و يامني قطعي بر حكمي اختوا ايدهن نك جلله صرف ايديله مش ، ساده ، شاعر ك مليت حقدده كي فكرتك اضاخي ايچون بعض منظومه لري ، بو آواده [خلوقك ، آمنت ، سق] اوقونه ق بولر اطرافنده هيچ بر تفسير بايلمه سز ين فكرتك مليتيرور اولوب اولما ينيك تقديري سامع لره بر ايلامشدر .

شوايضا حامدن آكلاشياركه ، قونفرانده ناعريض فكرتي ، نده پرستن آرزوسي